

Державний вищий навчальний заклад
«Донбаський державний педагогічний університет»

Факультет гуманітарної та економічної освіти

Кафедра філософії, історії та соціально-гуманітарних дисциплін

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

на засіданні Приймальної комісії
ДВЗН «Донбаський державний педагогічний
університет»

Протокол № 8
від «22» квітня 2021 р.
Голова приймальної комісії
Омельченко С. О.



«РЕКОМЕНДОВАНО»

Вченою радою
Факультету
гуманітарної та
економічної освіти
Протокол № 8
від «21» березня 2021 р.

ПРОГРАМА

ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ ДО АСПІРАНТУРИ

ФІЛОСОФІЯ

для вступників на денну (заочну) форму навчання

для всіх спеціальностей

для здобуття наукового ступеня доктора філософії

Слов'янськ – 2021 р.

Укладачі програми:

Федь В. А. - доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії, історії та соціально-гуманітарних дисциплін ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»;

Мозговий Л. І. - доктор філософських наук, професор, професор кафедри філософії, історії та соціально-гуманітарних дисциплін ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»;

Бутко Ю. Л. — кандидат філософських наук, докторант кафедри філософії, історії та соціально-гуманітарних дисциплін ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет».

Пояснювальна записка

Програма складена колективом фахівців кафедри «Філософії, історії та соціально-гуманітарних дисциплін» ДВЗН «Донбаський державний педагогічний університет» з урахуванням вимог щодо обсягу професійних знань, вмінь та навичок претендентів для навчання в аспірантурі.

Мета іспиту — встановити глибину необхідних методологічних знань абітурієнтів, рівень їхньої підготовки до самостійної науково-дослідницької роботи.

Під час вступного іспиту претендент має продемонструвати глибокі системні знання із загальної філософії та філософії освіти. Він має продемонструвати чітке розуміння сучасної наукової картини світу, дефініювати сутність явищ та процесів, які забезпечують науковця методологією правильного застосування загальних та специфічних методів наукових досліджень, закладають підвалини креативного мислення та сприяють формуванню культури наукової діяльності. Претендент має показати чітке розуміння основного предмету філософії та філософії освіти і вміння оперувати такими поняттями, як соціальна форма, соціальна система, соціально-історичні зміни, історичний процес тощо. Необхідно також вміти виділяти основні аспекти вивчення проблематики філософії освіти і філософсько-освітнього знання, брати участь у наукових дискусіях з актуальних питань філософії. В галузі філософії освіти необхідно показати вміння оперувати такими поняттями, як системний характер навчання, філософія та педагогіка, проблема методології освітньо-виховного процесу.

Вступний іспит до аспірантури проводиться у формі усної співбесіди за трьома питаннями екзаменаційного білету. Час підготовки – 60 хвилин.

Перелік опорних питань для складання вступного іспиту зі спеціальності 033

«Філософія»

1. Специфіка філософського освоєння дійсності.
2. Філософія як теоретична основа світогляду. Світ філософських роздумів.
3. Соціокультурна постановка основного питання філософії.
4. Основні функції філософії.
5. Загальна характеристика матеріалізму та основні його форми.
6. Загальна характеристика ідеалізму та основні його форми.
7. Основні парадигми стародавньої філософії.
8. Давньоіндійська філософія.
9. Давньокитайська філософія.
10. Людина у філософії стародавнього Сходу.
11. Філософія до класичного періоду античності.
12. Проблема буття в античній філософії класичного періоду.
13. Людина та суспільство в античній філософії (Сократ, Платон, Арістотель).
14. Діалектика і метафізика. Історичні форми діалектики.
15. Середньовічна парадигма мислення.
16. Онтологія та гносеологія Середньовіччя
17. Антропоцентричний характер філософії Відродження. Гуманізм і проблема індивідуальності
18. Проблема методу пізнання у філософії Нового Часу (Ф.Бекон, Р.Декарт).
19. Проблема людини та суспільства у філософії Просвітництва.
20. Київська екзистенційна філософія ХХ ст.
21. Кантівський дуалізм світу людського буття: природного та морального.
22. Філософія Г. Гегеля.
23. Філософські погляди Л.Фейєрбаха.
24. Перегляд класичної моделі світорозуміння. Основні риси некласичної

філософії.

25. Філософія К.Маркса.
26. Концепція «волі» в некласичній філософії (А.Шопенгауер, Ф.Ніцше).
27. Проблема існування людини в екзистенційній філософії.
28. Особливості типу української філософської парадигми.
29. Філософські ідеї Г. Сковороди.
30. Філософія П. Юркевича.
31. Філософський смисл проблеми буття.
32. Зміст і пізнавальне значення категорії субстанції у філософії.
33. Ідея несвідомого та психоаналіз у філософії З.Фрейда.
34. Історична доля фрейдизму в ХХ ст.(К.Юнг, Е.Фромм).
35. Методологічні регулятиви розвитку наукового пізнання (Ідеали та нормативи наукового дослідження, наукова картина світу, філософські основи науки).
36. Динаміка наукового знання: класична – некласична – постнекласична науки
37. Сучасна методологія пізнання.
38. Основні закони діалектики.
39. «Сутність» і «явище» як філософські категорії.
40. «Можливість» та «дійсність» як філософські категорії.
41. Світоглядний та методологічний смисл категорій «необхідність» та «випадковість».
42. Буттєвість, свобода і творчість як сутнісні характеристики людини.
43. Поняття про дух і душу у філософії.
44. Основні підходи до дослідження свідомості.
45. Проблема визначення свідомості в історії філософії.
46. Антропосоціогенез. Проблема людського начала.
47. Філософська концепція людини. Подолання бінарної опозиції духу й тіла.
48. Основні виміри сутності людини.
49. Гносеологічна проблематика в історії філософської думки.

79. Основні історико-культурні теми філософського освоєння світу.
80. Філософські аспекти давньоіндійських релігійних вчень.
81. Феномен соціального. Природа, сутність та форми його існування.
82. Динаміка філософського знання: класична – некласична – постнекласична філософія.
83. Сучасна методологія пізнання: діалектика, екзистенційна методологія та синергетика.
84. Місце і роль української філософської думки у світовому просторі.
85. Поняття етносу та раси. Етнічна та расова структури суспільства.
86. Культура та цивілізація як філософські категорії: тотожність і відмінність.
87. Природні, соціальні та духовні засади свідомості.
88. Об'єкт на суб'єкт пізнання: об'єкт-суб'єктивна і суб'єкт-об'єктивна пізнавальна ситуація.
89. Раціональні, нерациональні та ірраціональні рівні пізнання.
90. Філософські ідеї шестидесятників ХХ ст. в Україні (М. Злотіна, П. Копнін, В.Шинкарук).

Структура та зразок білету

Міністерство освіти і науки України

Державний вищий навчальний заклад

“Донбаський державний педагогічний університет”

Кафедра філософії, історії та соціально-гуманітарних дисциплін

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 1

ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

для здобуття рівня доктор філософії

за спеціальністю _____

(код та назва спеціальності)

1. Філософський смисл проблеми буття. 20 б.
2. Сучасна методологія пізнання. 20 б.
3. Філософія суспільства. Суспільство як система. 20 б.

Разом 60 балів

Таблиця переведення у 200 бальну систему

10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26
100	102	104	106	108	110	112	114	116	118	120	122	124	126	128	130	132
27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43
134	136	138	140	142	144	146	148	150	152	154	156	158	160	162	164	166
44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60
168	170	172	174	176	178	180	182	184	186	188	190	192	194	196	198	200

Затверджено на засіданні кафедри філософії, історії та соціально-гуманітарних дисциплін

Протокол № _____ від _____

Голова атестаційної комісії _____

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Голова приймальної комісії _____

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Критерії оцінювання знань

Оцінювання вступного іспиту відбувається у 200-бальній системі. Абитурієнт, який отримав менше 119 балів за іспит, не має права скласти наступні іспити та, відповідно, брати участь у подальшому конкурсі.

Оцінка «відмінно» (164 – 200 балів) ставиться, якщо претендент повно і правильно відповідає на питання, виявляє розуміння завдань сучасного філософського знання, демонструє особисте ставлення до них, виявляє виражену суб'єктивну позицію, вільно оперує філософськими концептами, демонструє вміння розглядати філософські проблеми в загальному контексті міждисциплінарних підходів, порівнювати і оцінювати різні наукові підходи, виділяти проблеми, протиріччя, суперечності та можливі шляхи їх подолання. Відповідь ґрунтується на сучасному знанні суті філософії, проблем її формування і розвитку, підкріплюється посиланнями на ключові роботи фахівців у цій галузі. Претендент виявляє знання історико-філософського процесу, розуміє принципи та закономірності розвитку сучасного філософського знання. Відповідь аргументована, логічно не суперечлива, претендент володіє науковою філософською лексикою, вміє відстоювати власну думку.

Оцінка «добре» (150 – 163 бала) ставиться, якщо претендент недостатньо глибоко і докладно представляє та оцінює різні підходи до проблеми. Для його відповіді характерна недостатня інтеграція міждисциплінарних знань, при поясненні сучасних філософських проблем допускається деяка еkleктичність знань, неповнота аналізу і слабка аргументованість власної точки зору. Відповідь базується на знанні сучасних концепцій, проте спостерігається деяка суперечність методолого-теоретичних позицій. Претендент проводить взаємозв'язки між теоретичним матеріалом та галуззю свого наукового дослідження. Діалог з членами комісії носить науково-філософський характер, відповіді обґрунтовані, мова грамотна, використовується наукова та філософська лексика. У викладені теоретичних положень є неістотні недоліки та неточності.

Оцінка «задовільно» (120 – 162 бала) ставиться, якщо претенденту важко розкривати окремі положення сучасної філософії, філософських підходів, теорій, концепцій. Декларовані положення недостатньо аргументуються, суть та

відмінності концептуальних підходів не виявлені. Відповідь не має чіткого теоретичного обґрунтування, носить переважно описовий, репродуктивний характер. У викладі матеріалу допускаються істотні помилки. Відповідь не відбиває суб'єктивного ставлення претендента до питання, що висвітлюється, побудована не логічно. Претендент потребує допомоги з боку членів комісії. Претендент відчуває труднощі під час відповідей на запитання членів комісії. Наукове обґрунтування проблем підміняється міркуваннями практично-побутового характеру, наукова та філософська термінологія використовується помилково.

Оцінка «незадовільно» (менше 119 балів) ставиться, якщо претендент не володіє знанням сучасної філософії, його знання є поверховими, слабо аргументованими. Відсутнє розуміння міждисциплінарних зв'язків. Відповідь не має теоретичного обґрунтування, питання розкриті не у повному обсязі, логічність і послідовність відповіді відсутня. При відповіді претендент виявляє незнання та нерозуміння більшої частини матеріалу, передбаченого програмою кандидатського іспиту, допускає істотні помилки, претенденту важко їх виправити навіть після уточнюючих запитань екзаменаторів. Наукове обґрунтування проблем підміняється міркуваннями життєвого характеру, в мові переважає побутова лексика, наукові, філософські концепти використовуються в мовленні помилково.

Список рекомендованої літератури

1. Про підготовку науково-педагогічних кадрів через аспірантуру і докторантуру у вищих навчальних закладах : рішення М-ва освіти і науки України від 23.05.2002 № 5/4-5. – Режим доступу : www.nau.kiev.ua.
2. Про затвердження Вимог до оформлення дисертації. Наказ Міністерства освіти і науки № 40 від 12.01.2017
3. Волинка, Г.І. Історія філософії в її зв'язку з освітою [підручник для студ. вищ. навч. закладів] / Г.І. Волинка, В.І. Гусев, Н.Г. Мозгова, І.В. Огородник Ю.О. Федів; [ред. Г.І. Волинка]. – К.: Каравела, 2006. – 480 с.
4. Губерський, Л.В. Філософія: Історія, суспільство, освіта / Л. В. Губерський, В. Г. Кремень, В. В. Ільїн. - К. : Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет", 2011. - 575 с.
5. Губерський Л.В. (ред.) Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення). - Навч. посіб. — К.: Знання, 2009. — 621 с. — (Київському національному університету імені Тараса Шевченка 175 років). — ISBN 978-966-346-660-6.
6. Додонов Р.О. Соціально-філософський аналіз процесу формування та функціонування етноментальності: Автореф. дис... докт. філос. наук. - ін-т філософії НАН України ім.Г.С.Сковороди. / О.Р. Додонов. - К., 1999.-49 с.
7. Історія філософії: Підручник / Ярошовець В. І., Бичко І. В., Бугров В. А. та ін.; за ред. В. І. Ярошовця. – К.: Вид. ПАРАПАН, 2002. – 774 с.
8. Кримський С.Б. Запити філософських смислів. – К.: Парапан, 2003. – 240 с.
9. Личковах В. А. Філософія етнокультури: теоретико-методологічні та естетичні аспекти історії української культури. Київ, 2011. 196 с.
10. Соціальна філософія: Короткий Енциклопедичний Словник. - К.; Харків: ВМП "Рубікон", 1997. - 372 с
11. Федів, Ю.О. Історія української філософії: [навчальний посібник] / Ю.О. Федів, Н.Г. Мозгова. – К.: Україна, 2000. – 512 с.

12. Філософський енциклопедичний словник / Ін-т філософії ім. Г.С. Сковороди НАНУ, Держ. фонд фундаментальних досліджень; Голова ред. колегії В.І. Шинкарук. – К.: Абрис, 2002. – 742 с.

13. Mozgovoy L.I., Butko Yu. Historical-philosophical hermeneutics Innovative scientific researches: European development trends and regional aspect. 3rd ed. Riga, Latvia: “Baltija Publishing”, 2020. – 272 p. DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-588-38-9>

14. Mozgovoy L., Dubinina V., Butko Yu. (2020) Spiritual Transgression in Western and Eastern Philosophy. Lambert academic publishing. Germany. 210 p.

15. Mozgovoy L., Dubinina V., Butko Yu. (2021). From Hermeticism to Hermeneutic discourse. Development of modern hermeneutic discourse in Germany. Austria: Lambert academic publishing. – 125 p.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського, електронні фахові видання // www.nbuv.gov.ua

2. Львівська національна наукова бібліотека імені В. Стефаника // <http://www.library.lviv.ua/>

3. Національна історична бібліотека України // <http://www.dibu.kiev.ua/>

4. Національна парламентська бібліотека України // <http://www.nplu.org/>

5. Харківська державна наукова бібліотека України імені В. Короленка // <http://korolenko.kharkov.com/>

6. Наукова бібліотека ім.В. Максимовича Київського національного університету імені Тараса Шевченка // <http://lib-gw.univ.kiev.ua/>

7. Наукова бібліотека Львівського національного університету імені Івана Франка // <http://library.lnu.edu.ua/bibl/>

8. Книжкова палата України імені Івана Федорова // <http://www.ukrbook.net/>